

MUTATMÁNY

KUNOSS

„I S T E N I T É L E T”

czimű 4 felvonásos szomorujátékából.

MÁSODIK FELVONÁS.

(Folytatás.)

V Á L T O Z Á S.

(Fejedelmileg díszített terem.)

HETEDIK JELENET. Pektari (horvátországi bán) és Hen-
rik (németújvári gróf.)

Pektari (indulatosan.)

Azt tudni kellett volna jó előre,
Hogy akkor ott tanácskozássra gyűlnek
A' Bélapártiak!

Henrik. De meg sem álmodám —

Pektari. Igen; mert úgy akarta volna csak
A' szép Lizinkát onnan elhozni,
Mikint a' bárányt egy juhnyáj közül,
Mellynek sem akla nincs, sem örje hiv.

NYOLCZADIK JELENET. Bencze (udvarnok) 's az előbbiek.

Bencze. Mi sürgetős hiv a' tanácskozásba?

Pektari. Megorvosolni a' veszélyes bajt. —
A' lányraboltatási terv dugába
Dült, emberinket rajt kapák a' tetten;
Sót kettejét el is fogák.

Bencze. Talán csak

Nem vallanak ki semmit ellenünk;
De most a' legroszabbat föltevén,
Mihez fogunk majdan, hogy a' gyalázat
Reánk ne szálljon.

Pektari. Áll azért a' terv.

Ha a' leányt nem hozhaták is el most,
Még lesz idő reá. Azért a' dolgot
Mint Béla által végbe vitt gonoszt
Kell hirlenünk. Ha jól fizetve vannak
A' czinkosok: rá fognak vallani,
'S a' főtanács ítélete szerint,
Mellyet nyomon tartatni fog királynénk,
Egyházi átok száll bünös fejére.

Bencze. A' terv tehát megáll. De áll e szintugy
A' tett ígéret is? Különbén én —

Pektari. Az én ajánlatom föltétlenül van, —
És e' szerint másíthatlan.

Henrik. Hisz a' mi elhaladt, idővel az
Még eszközölhető. Ígéretem
Tehát erővel bir jövőre is.

Bencze. Igen de a' levélben úgy irád:
„Hahogy” — pedig már ez nem áll jövőre.

Henrik. Tehát egy új adánylevélt írok.
(Leül, ir; megpecsétli 's átadja.)

Bencze. Igyekszem ezt megérdemelni, gróf!

KILENCZEDIK JELENET. Az előbbiek. Finsha (nádor), Ur-
bán (országbiró) kíséretében.

Pektari. Kedvetlen ügy miatt gyűlünk ma össze;
Ez, Béla herczeg féktelenkedése.
A' bün súlyos. Birái a' hazának
Ítéltetek fölötte jog szerint.

Filep. A' tettrül értesítve már vagyunk;
De fölvilágositva, és okokkal
Bensőleg is meggyőzve nem. Tehát
A' büncselekvényt oklevél vagy élő
Tanukkal illik 's kell bizonylani.

Pektari. Elég lehetne válaszul jelentnem,
Hogy az, mit én esalhatlanul tudok,
És a' mi ellen vádat én teszek:
Az, oklevél 's tanú hijával is
Ítéletünk alá bocsátható;

De ám legyen, halljuk meg a' tanúkat.

Finsha. Előbb ki kell hallgatni a' vádlottat.

Bencze. Bizonytalán mentekezni fog, 's tagadja
A' vádat mint ez vétkesek szokása.

Urbán. Kimélni kell, véhném a' herczeget
'S nem vonni őt bírói székek elé,
Mikint egy köz-gonoszt; elég kihallgatnunk
A' bün tanúit.

Finsha. Hátha vallomásuk
Alaptalan hír; álnokul vetett
Kelepcze, bajba döntni őt? (Apród jön.)
Apród. Magas tanács!

E' pillanatban érkezett a' herczeg.

(Pektari, Bencze, Henrik megrezzenek)

És sürgetón kér bébocsájtást. (Egy ideig hallgatás.)

Pektari. A' bel-tanács ül együtt, a' királyfi
Udvarlatát most nem fogadja el. (Apród el.)

Finsha. A' herczeg éppen jókor érkezett. Valóban
Sérelmes volt elútasítani őt.

Pektari. Csak úgy jelenhet ő meg e' tanács
Előtt, ha majd hivatni fogjuk.

Filep. Jó jel, hogy ő önkényt jelenkezik. —
Csak büntelen vagy bánatos szívű
Járulhat így birói szék elé.

Pektari. A' szemtelen, 's bűnökben elmerült,
Hasonlag így cselekedhetik. (Apród jön.)

Apród. Jelenti
A' herczeg általam, hogy a' tilalmat
El nem fogalja, 's újra és utószor
Kíván nyomonti bébocsáttatást.

Pektari. Őt vád nyomasztja, várja el tehát
Mig a' birói szó idézni fogja. (Int. Az apród el.)

Finsha (kifakadva.)

Én a' nyilatkozást roszalom. — Ez
Előleges kárhuzható ítélet.

Pektari. Mindenkinek szabad kimondani
Önvéleményét. Én csak ezt tevém.
Különbén a' szömenyiség határoz, —
'S a' hallgatás következése az,
Hogy a' tanács főrendű tagjai
Ugy érzenek, mint én nyilatkozám.

(Kün Béla szözata hallik.)

„Meglátom én, ki állja utamat,
Ki fogja rám emelni karjait!“

TIZEDIK JELENET. Béla (beront) 's az előbbiek.

Béla (indulattal.)

Mióta záraték előlem el
'S minő okért ez ő királyi lak,
Hová bejutni származás jogot nyujt?!

Pektari. Előbb, mig bűnvád nyomta lelkedet,
Gyéren jövel csak önmagad szerint;
Most tetteid napfényre jöttek,
'S az a' ki téged innen és a' honbul
Kitilt, megértsed jól, im e' tanács.

Béla. Mit? Engem? Innen? A' hazábul? és
Bűnért? Te álmokat, te szörnye ket beszéls!
Mi bünt követtem el? ki ellen? és mikor?

Pektari. Bevádolának zárda-támadásrul.

Béla. Engem? bevádolának? átkozott
Rágalmazó! ki merde azt hazudni?
Előmbé őt! hadd lássam a' gazembert.

Pektari. Csillát akartad onnan elrabolni. —

Béla. Való, akarták. 'S éppen őt akarták.
De én? Szemem világa hagyjon el,
Ha gondolék is e' gonosz merényre.

Pektari. Ésmégis úgy van; mentekezni késő;
Rád vallanak a' bérlett czimborák,
Kiket nyakon fogának őreink.

Béla. Mi ördög ez? Hisz én fogattam el
Két gaz fiut a' zárdatámodáskor.

'S most eljövök, hogy büntetést kívánjak
Reájok és garázda főnökükre.

'S tudod ki ez?

Pektari. (Megütözve.) Miképen tudjam én?
Vagy ugy! Ki volna más mint önmagad?

Béla (félre.)

Hah! ördögök! gyanum tehát igaz. (főnhangon.)
Vesztemre undok eselszövényét koholtak;

De hála a' sors rendelésinek,
Kezembe adta árulómát.

Én őket itt ezennel vádoló

'S ítéletet kívánok Pektari

És Henrik ellen; ök a' főnökök.

Henrik. Reánk akarja róni ön bűnét.

Pektari. Ez jó fogás; de vége rosz lehet.

(Csönget. Apród jön.)

Elő a' négy fogollyal; (Apród el.) így kiteszik,
Ha büntelen bűnössé válhat e.

(Vége követkenik.)

EGY AGGLEGÉNY' GONDOLATI.

Hajdan a' szerelmesek igen örömet elmulattak
a' fényes nap' világanál, ma a' mi kis szerelem
maradt az emberek' szívében, az is a' hold' bágyadt
fényenél táplálkozik.

A' szerelmes férfi angyalnak tartja a' leányt,
's a' szerelmes lány angyalnak a' férfit. E' két angyal
közt az a' különség, hogy egyike a' pártütő
angyalok' sorába tartozik, 's előbb utóbb bizonyosan
ördögi tulajdonságokat ölt magára.

Nem foghatom meg, mi jót várnak az emberek
a' lármától és kiáltozástól. Menj, barátom, és tanulj
suttogni. Százszor kiálthatsz fel még olly igaz
ügy mellett is, a' süker kevés; de ha annak idejében
és helyén egy hizelgő suttogással tudsz előállani,
mindent megnyerél. —

Kiáltozás a' nyilvánosság' dolga, suttogás az
alattomosságé; bárha az alattomosság' emberei is
folyamodnak annak idejében lármához és kiáltozás-
hoz; de ezek veszedelmesek, mert a' sötétségben
táplált fondorkodások' szüleményei.

A' nagyon szép, nagyon gazdag lány nagy-
mennyiségű pénz egy darabban: kevés férfinak van
annyi vagyona, hogy azt magáévá válthassa; a'

jó leány! pedig olyan, mint az apró pénz, nélküle az adásvevés' dolgában kevésre mehetünk, mert ha ez nem volna, még egy rózsabimbót sem vehetnénk kabátunk' gomblyukába; de mind a' mellett a' pénz' e' nemének van legkisebb tekintete; az öreg leány régi két garasos: minden ember jól ismeri; de senki sem örömet fogadja el; a' kaczér leány papiros pénz: czifrán ki van füstve, 's minthogy a' szép külső sokakat elámit, gyakran el is vesszük, mind a' mellett hogy semmi belső értéke nincs.

Ez a' világ olly nagy, olly szép, annyi jó léleknek volna helye benne. 'S mennyi jó és rossz megy véghez minden perczen e' széles világon! bizvást föltehetni, hogy minden perczen legalább ötvenen esküsznek örök hűséget, mellyet szintannyian szegnek meg minden perczen; minden perczen repülnek szét szerelmi sohajak és keserves sohajtások; minden perczen meghal egy ember, minden perczen lép egy új a' világra; minden perczen váltatnak csókok házások közt, minden perczen rászédetik egy egy házastárs, — szóval: különös dolgok történnek e' világon minden perczen; csak az marad fen nagy kérdésül: nem veszekszik e egyik magyar író a' másikkal minden perczen?

(Folytatjuk.)

B Ú C S U - D A L.

Pájer-tül.

Nékem a' sors nem barátom
Éltem édes hajnalátul:
Szerte rombolá pogányul
Üdvre épített világom'.

Szemeim könyben fürödnek,
Kín emészti bús valómot;
Adj, oh! adj egy búcsu-csókot,
Drága hölgy! a' száműzöttnek,

'S légy hű hozzám, tiszta lélek!
Míg a' messzeségbe' járok; —
Én — mikint egy szent zarándok —
Mindenütt csak érted élek.

Napkint vet sugárt, szerelmem,
Szívem' kristály-tükörére, —
Mellyel, a' sors' ellenére,
E' sugárt feléd lövellem;

És hozzád száll égi szárnyán,
Lelkem, a' szerelmi fényben:
Szűd' őlelni szellemében,
Mint a' léget bús szivárvány.

'S légy hű hozzám, tiszta lélek!
Míg a' messzeségbe' járok; —
Én, mikint egy szent zarándok —
Síromig csak érted élek.

R Ó Z S A N Y I L Á S.

Makáry-tul.

Egy hájmosoly
Hajnalgva foly
A' földön el
Szépségivel.
A' kertkirályné
Most született:
Ő vet pirosló
Tekintetet.

Jer lányka lásd
A' virradást.
Keblem derül,
Kínlángja szül.
A' rózsáunnepe,
Im üdvézt,
'S gyönyörvilágba
Elszenderít.

De hajh, szemem!
Hová vetem!
A' rózsá itt
Tövisseit
Mutatja nékem:
Oh reffenek,
'S varásködömbül
Fülserkenek.

Egykorban én
Feledhetém
Mi a' tövis,
'S ha sirtam is,
Hív oldaladnál,
Te drága lény,
Ujjá születtem
Tavasza' keblén.

Hunyt örömem
Virulhat már —
Búm a' határ. —
De egy maradvány
Él mostan is
Belőle nálam,
És ez: tövis.

LITERATURAI VILÁG.

G y á s z - h í r. Literaturánk egyik idősb, legérdemteljesebb, a' hon 's külföld által egyiránt tisztelt bajnoka, elhunyt, mult nyarutó 24ikén. Ha embernek, a' hō keblű rokon, felebarát, tanács- és segély-nyujtó férfin; ha honfinak a' nemzet erkölcsi 's anyagi boldogításán, szóval 's tettel munkálkodó hazapolgár; ha tudományok 's szépművészetek után sovárgó keblűnek, az életbölcsőség 's költészet lángeszű 's phantasiájú avatottja halálán meg nem illetődnie, 's nem sirnia lehetlen: ugy nekünk a' jeles férfin elhunytán keseregünk, zokognunk kell. 'S e' férfinak neve: K ö l c s e y.

Mi volna illőbb, mint e' hazafi irónak emlékét, érdemeihez méltólag dicsőíteni! De a' monumentumokat 's költői borostyánt nálánál csekélyebb férfiakra tékozzoljuk el. Mivel fogjuk tehát irántai tiszteletünk illendő nagyszerűségben kitüntetni? — K.

A' p e s t m e g y e i s z i n h á z ' részvényeseinek ülése megtörtént, 's arra nézve, a' mi iránt mindenki a' legnagyobb részvétellel viseltetett: a' mi iránt minden a' színház' előmenetelét kívánónak keble ohajtásokkal, aggodalmakkal, kíváncsisággal telve volt; a' mitől — véleményünk szerint — a' színház' jóléte egyedül függ; a' mi minden jól organisált társaságban, intézetben, egyesületben elkerülhetlen, arra nézve tudunk szerint semmi sem történt: színház-i g a z g a t ó nem választatott!

Az egész színi választmány maga fogja a' színházat igazgatni, t. Földváry Gábor ur, 's jelen nem létében két tagjának főlvátólag, gróf R á d a y' Gedeon vagy t. Ilk e y Sándor ur legközelebbi felügyelősök alatt. A' színi mutatómányok főfelügyelésére pedig mint főrendező Komlósi színész fogadtatott a' társasághoz.

Ennyire terjed, mit ez ügyben hallomás után mondhatunk; mert nálunk, hol mégis a' nyilvánosság mellett sok szép szavak pazaroltatnak el, igen sok a' nyilvánosság elébe tartozó dolog felől csak hallomás után lehet értesítettünk. Adja isten, minél előbb oda jussunk, hogy azon nyilvánosságot, mellyet másoktól olly sürgetve 's olly helyesen követelünk, egyszer már magunk is gyakorolni tanuljunk.

Mi lehet oka, hogy a' pesti magyar színház igazgató nélkül hagyatott, mi nem tudjuk, bárha kifejtését a' közönség' legnagyobb része igen örömet venné. Annyi azonban bizonyos, hogy míg e' színház egy ügyes, hozzáértő és független igazgató' kezeire nem bízatik, tengeni fog mindörökké, valamint tengeni szokott általában minden dolog, mellye soknak és mindig van befolyása. Vagy tán olly szűkölködő volna hazánk illy férfiakban, hogy egy illy igazgatót kapni nem lehetne? Nézzük meg, milly jó karban állt a' magyar színház D ö b r e n t e i Gábor alatt Budán! A' magyarnak sok közmondása van, mellyek e' részben némi józanabb ideát fejthetnének ki, p. o. „Sok szakács elsózta az ételt,“ „a' hány fő, annyi akarat,“ „közös lónak tőrös a' háta,“ „sok baba közt elvész a' gyermek“ stb. Ohajtható volna, hogy egy illy közmondás gondolkodásra, okoskodásra, fontolgatásra bírja az embereket, 's bizonyosak vagyunk benne, hogy rövid elmélkedés is más ideákat gerjesztend 's át fogja világosan láttatni az igazságot, melly szerint a' színház' fentartására egy, d o l o g h o z é r t ő, m a g á n á l l ó, l e n e m k ö t ő t t k e z ű igazgató szükséges.

—r.—

A' m. n. akademia nyilvános közgyűlése Pestmegye nagyobb termében f. hō 9ikén délelőtti 10 órakor fog tartatni.

K o l o s v á r a t t n y á r h ó 14-kén „Násnap és sirbolt“ legujabb eredeti szom. játék, kötött beszédben, 4 fvsban adatott. (Irtá Ó Tordai ifjabb Veress József.) E' darab a' szerzőnek legelső műve, azért ollyannak hordozza bélyegeit is; millyenek a' hosszú monologok, a' rabló vezér megjelenése, nem mindig látott cselekedetek, a' felvett tárgy feszült előállításának egyhangú képekben kiömlésztése; szóval Schiller „Moór Károly“ jutott eszünkbe. Azonban mind ezek daczára czikázó villámként meritnek bámulatba az ötletdús gondolatok; az élenk festések éleben képesek tartani a' képeletet; az ugyan egyhangú karakter kinyomatai merészek, és bensőleg hullámzó. — Egy helyen H a l m á r E m l e illy szemrehányást tesz kedvesének:

Midőn jövék, hō lángtól gyult körül,

'S ha elmenék, a' szem borús vize

A' könyvek olták el e' szent tüzet.

O Emlé, Emlé! ekkor más valál.

Most hol vannak szemednek nyilai,

Mellyekkel átszégzél balom felén?

Hol hangjaid bájos szavalati,

Mellyekkel halni is elcsalhatál?

Most rezgve hangzók árva keblemen,

Mint esti hang a' néma tájakon!

E' sorokon, habár nem a' legkikeresettebb szavakkal is, (?) lélek (!) ömlik el. — Fő irányát sem változtat el művében a' szerző, melly a' vétek büntetésében állást, sőt inkább mindenütt következetes maradt: elrendezése és bonyolításai nem kiszámolvák, 's ennek szüleménye ama kis unalom, melly a' nézőket előadásakor megkicsérti. Nyelve kellemes, néhol egy kissé feszes, erőtetett, festőleges kifejezésekkel él, mit azonban gyakorlat simává egyenlített. A' versek hibátlanok, jól folyók. — Ennyit magáról a' darabról általán; mert hely, idő 's a' kora mű nélkülözhetőve teszik a' bővebb bele ereszkedést. Ennyit róla szóllani illőnek tartam (nem mint e' tordai bíráló ur; mert okát sem tevő ki: de ha a' darab nem nyujt éldeletet, miért nem) azon ohajttal, vajha a' hallgató Erdélyben többen próbálnának! — Ha igen, lássuk! Tautum valemus, quantum lingua possumus. —

HNMVSZ.

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.

Babérlevél.

Meghőditott nemes szived,
Szivem rebeg: tied, tied.

— lomb.

Hős tetteidért
Szerelmi bért!

— virág.

Csudálni tudlak oh igen,
Csudálni — de szeretni nem.

Bervény.

Kiről gondolkozom —
Ketten: te 's én tudom.